

AVRUPA'DAKİ YABANCI İŞÇİLER [*]

*Asis. Mehmet GENCELİ**

II. Dünya Savaşı'ndan beri işgücünün Avrupadaki kütle halindeki hareketi gerek emek ihraç eden gerekse ithal eden ülkelere fayda sağlamıştır. Sanayileşmiş ülkeler, emek ithali olmaksızın hızlı bir iktisadi büyümeye engel teşkil edebilecek ciddi bir emek kıtlığı ile, emek ihraç eden ülkeler işe ileri derecede işsizlik ve eksik istihdam seviyeleri ile karşı karşıya kalabileceklerdi.

İşçi göçü, yabancı işçilerin istihdam edildikleri ülkelere alışmaları problemlerini doğurmuş, üstelik Yugoslavya ve Portekiz gibi bazı ülkelerde, ülke sanayilerinin ihtiyacı olan emeği bulamayacakları hususunda artan endişelere sebep olmuştur.

İşçi göçünün kapsam ve yönü

Halen Batı Avrupa'nın ileri sanayi ülkelerinde bulunan işçi sayısı tam olarak bilinmemektedir. Ancak Batı Almanya, Fransa, İsviçre, Benelüks ülkeleri ve İngiltere'ye 1971 yılına kadar akan yabancı işçilerin milliyetlerini gösteren istatistikler bir fikir verebilir (Tablo l'e bakınız).

*) Bu yazı Beynelmîlel Para Fonu'nun İktisadi Gelişme Bölümü uzmanlarından Dr. Ian Hume tarafından Finance and Development Mecmuası'nın Mart 1973'de yayınlanan Cilt 10, No. 1'deki makalesinden Türkçeye çevrilmiştir. Ian Hume Oxford Üniversitesinden D. phil payesini aldıktan sonra 1969'da Beynelmîlel Para Fonu'nda görev almıştır.

Tablo 1. 1971 yılına kadar yabancı işçilerin dağılım ve menşei (bin olarak).

	İşgücü ithal eden ülkeler					Toplam
	B. Almanya	Fransa	İsviçre	Benelüks	İngiltere	
Yabancı işçi sayısı	2.241	1957 ¹	624	300 ²	655	5.777
Toplam yabancı işçi yüzdesi	38.8	33.9	10.8	5.2	11.3	100.0
	İşgücü ihraç eden ülkelerin yüzdesi ³					Toplam göç ⁴ %
Yunanistan	12.7	1.0	0.8	2.7	—	5.1
İtalya	24.8	17.9	60.7	31.2	—	28.0
Portekiz	1.9	17.8	—	5.7	—	8.6
İspanya	9.9	20.7	14.1	13.6	—	15.4
Türkiye	15.5	0.5	1.0	8.4	—	6.3
Yugoslavya	16.5	3.0	2.7	1.5	—	7.5
Diğerleri	18.7	39.1	20.7	36.9	100	29.1
	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

1. resmi istatistiklerdeki düşük kayıtlardan ötürü tahmin edilmiştir.
2. tahmin
3. 1969 rakamlarına göre
4. İngiltere hariç

Bu 5.8 milyonluk rakama İskandinav ülkeleri ve Avusturya için % 10 bir ilâve yapılırsa 1971 yılında Batı Avrupa'da takriben 6.4 milyon yabancı işçi olduğu meydana çıkar.

Ancak Birleşmiş Milletler İktisadi Komisyonu daha 1965 için Avrupa'da 5.4 milyon yabancı işçi bulunduğunu tahmin ettiğinden yukardaki rakam hayli düşük gözükabilir. Resmi istatistiklerdeki düşük tahmini ve yabancı işçi sayısındaki son artışları da göz önüne alırsak, sanayileşmiş Batı Avrupa ülkelerinde çalışan toplam yabancı işçi sayısı 8 milyon civarında olabilir (bu rakama yabancı işçilerin aile efradını da dahil edersek, takriben 9 milyon civarında). Ancak bazı yabancı işçiler yurdlarına dönmüş oldukları için 8 milyon net yabancı işçi göçünü temsil etmektedir. Tablo 1 aynı zamanda yabancı işçilerin geldikleri ülkeleri de göstermektedir. (Örneğin İtalyanlar yurd dışında çalışan yabancı işçilerin % 28 ini meydana getirmektedir).

8 milyon olan yabancı işçi sayısındaki geçerlilik, bu işçilerin emek ithal eden ülkelerdeki toplam işgücünün % 7 sini ve kendi ülkelerinde de takriben % 10 nu meydana getirmelerinden dolayı açıktır. İsviçre'de ise yabancı işçi oranı % 29 gibi yüksektir. Bu da ciddi politik tartışmalar doğurmuş ve yabancı işçi akımının devam edip etmemesi hususunda hal koymasının istediği meşhur Sch_warzenbach Teklifi'ne yol açmıştır (oylamanın sonucunda İsviçreli çok az bir ekseriyetle işçi gücünün sınırlamayı seçmemelerine rağmen işçi akımları sonradan hayli düşmüştür).

Batı Avrupa'ya yabancı işçi akımı son yıllarda hızla artmaktadır (tablo 2 yabancı işçi sayısını, gittiği ve geldiği ülke itibariyle gösteren 1969 yılına ait resmi istatistikleri göstermektedir).

1969 yılında emek ithal eden ülkelere 955.300 yabancı işçi girmiştir. Gerek bütün grup gerekse münferit olarak Fransa ve Almanya için bu rakam en yüksek olmasına rağmen diğer ülkeler için en yükseğe tekabül etmemektedir. 1969 yılının rakamı 1965 yılının 856.000 bin olan net işçi akımı ile karşılaştırılabilir. 1965 rakamındaki 814.000 kişi yahut % 85 Fransa ve Batı Almanya'ya gitmiştir. Bu da talepteki asıl ağırlığın nerede olduğunu açıklıkla göstermektedir.

Almanya'ya net işgücü akımı (giren yabancı işçiler-çıkanlar) 1965 yılında yılda 20.000 civarında iken 1969 yılında yılda 350.000 e ulaşmıştır.

1969 yılında Yugoslavya ve Türkiye, Almanya'ya toplam işçi akımının % 49 unu meydana getirirken, İtalya, Yunanistan ve İspanya % 39 unu arz etmiştir. Bu durum ise geçmişten kesin ayrılık göstermektedir, çünkü 1965 yılında Türkiye ve Yugoslavya, yabancı işçi arzının sadece % 17 sini meydana getirirken, diğer üç ülke, İtalya, Yunanistan ve İspanya % 63 ünü karşılamaktaydılar. Bunun nedeni kolayca açıklanamaz. Fakat emek arzındaki bu değişiklik, geleneksel olarak emek arz eden ülkelerdeki islah edilmiş çalışma şartlarını, bu ülkelerdeki emeğin yurd dışına bırakılması hususunda resmi kurumların isteksizliğini ve bilhassa nüfus etkisinin fazla olduğu Türkiye'de ve istihdam edilmeyen emek birikiminin bulunduğu Yugoslavya'daki gittikçe artan emek fazlasını yansıtır gözükmektedir.

Fransa'da yabancı işçi menşei bakımından değişiklik geçirmiştir. 1946-59 döneminde İtalya, 1960 dan 1966 yılına 80.000 den fazla işçi yahut toplamın % 48 ini arz eden Portekiz, Fransa'nın en önemli ya-

Tablo 2. 1968 yılında Avrupa'da işçi akımı (bin olarak)

	Emek ihmal eden ülkeler						Almanya (1970-71) ¹		
	Almanya	Fransa	İsviçre	Belçika	İngiltere	toplam	toplam %	(Bin)	Toplamın yüzdesi
Yunanistan	65.1	—	—	—	0.3	65.4	7.1	31.1	9.7
İtalya	136.2	6.5	57.0	—	2.3	202.0	21.9	29.9	9.3
Portekiz	13.2	80.9	—	—	0.7	94.7	10.2	13.9	4.3
İspanya	50.1	23.9	15.0	—	4.8	93.8	10.1	34.8	10.8
Türkiye	121.5	2.6	—	—	0.2	124.3	13.4	95.4	29.7
Yugoslavya	192.2	11.3	—	—	0.7	204.2	22.1	78.6	24.4
Diğerleri	67.7	42.7	29.8	30.7	—	170.9	15.2	37.9	11.8
Toplam	646.0	167.8	101.8	30.7	9.0	955.3	100.0	321.6	100.0

1) diğer ülkeler için son rakamlar mevcut değildir.

bancı işçi kaynakları olmuştur. Fransa'ya giren yabancı işçilerin toplam sayısı (yabancı olarak nitelendirilmeyen Cezayirliiler hariç olmak üzere) 1950 ler boyunca ortalama 48.000 iken 1960 lar esnasında 116.000 e çıkmıştır. (1969 yılındaki 168.000 rekordur).

Yabancı işçilerin menşelerindeki değişikliğin daha genelleştirilmiş şekli Tablo 1 ve 2 nin karşılaştırılmasıyla görülebilir. İtalya ve İspanya geleneksel olarak emek ihraç eden en önemli iki ülke olmasına rağmen İtalya, gelecekte muhtemelen ana yabancı işçi kaynağı haline gelecek olan Yugoslavya ve Türkiye tarafından geride bırakılmıştır. Bu değişiklik aynı zamanda son yıllardaki işçi seçimi tercihinin Güneydoğu Avrupa ülkeleri lehine ve Latin ülkeleri aleyhine geliştiğine dair başka bir delildir.

Yabancı işçilerin ana hatları

Yabancı işçiler nasıl insanlardır? Genel bir tanım vermek güç olmakla beraber birçok müşterek noktalar göze çarpmaktadır:

Çoğu erkek (% 55 ilâ % 80 arasında) olup muhtemelen % 60'ı 18-35 yaş grubunda ve % 30'u 35-45 yaş grubundadır. Nisbi olarak düşük olan kadın yabancı işçi sayısı 18-35 yaş grubuna isabet etmektedir.

Yabancı işçilerden evli olanların çoğu halen ailelerini memleketlerinde bırakmaktadırlar; örneğin 1968 de Batı Almanya'da yabancı işçilerin % 72'si evli oldukları halde bunların sadece % 39 eşleri ile beraber yaşamaktadırlar. Ancak toplam yabancı işçi akımına oranla aile göçünün önemi son zamanlarda hissedilir derecede artmıştır. Artık yeni emek arzının ana kaynağı durumunda olmayan İspanya ve İtalya için aile efradı akımı yeni işçi akımı kadar çabuk düşmemekte, yani aileler, kendilerini bir müddet önce ülkelerinde bıraktığı olan aile reislerine iltihak etmektedirler.

Fransa'da ve bilhassa İsviçre'de tarım kesiminde «mevsimlik» işçi göçü önemli olmasına rağmen yabancı işçilerin çoğunluğu «yıllık» veya devamlı işçi olarak tanımlanan (müsaadeleri her 12 ayda bir yenilenen) işçilerdir. Yabancı işçilerin sektörlere göre dağılışı ise emek ithal eden ülkelerdeki sektörlerin istihdam hacmindeki büyümeyi izlemek eğilimindedir. Böylece 1968 yılında Almanya'daki yabancı işçi göçünün % 76 sı Sanayi ve İnşaat'ta (1960 yılında % 71), % 5 Tarım ve Maden'de (1960 yılında % 11) ve takriben sabit olan % 18 veya

% 19'u Ticaret ve Hizmet sektörlerinde çalışmıştır. Fransa'da ise 1969 yılı yabancı işçi akımından % 59 u Sanayi ve İnşaat'a yönelmiş (1964-68 döneminde % 65), % 12 si Tarım ve Madencilğe (bu durum 1964-68 dönemindeki % 14'e nisbetle hayli düşüş göstermiştir) akmış, Ticaret ve Hizmetler'de ise % 21 den % 29'a yükselmiştir.

Yabancı işçilerin gelişlerinde ne gibi vasıfları haiz oldukları bilinmemektedir. Fransız göç istatistiklerine göre 1964-68 döneminde Fransa'ya giren işçilerin Fransız usulü sınıflandırmaya göre % 42 si yarı vasıflı, % 38 i vasıfsız, % 18 i vasıflı ve geri kalan % 1,5 u teknisyen ve meslek sahiplerinden oluşmaktadır.

İktisadî menşeler

Emeğin nisbi olarak seyyal ve devlet yardımı olmadan hareket ettiği bir durumda, Avrupa'daki göçün basit izahı, insanların kıt olan ve düşük ücret aldıkları iş sahalarından bol ve yüksek ücretli iş alanlarına hareket etmesidir.

Ancak kazanç farkları ve sanayileşmiş ülkelerin emek talebi ile emek ihraç eden ülkelerin işgücü fazlası arzı arasındaki ilişkileri ölçmeye matuf az çalışma yapılmıştır. Örneğin, kazanç farkları genellikle önemli olarak kabul edilmesine rağmen, bu farkları daha kapsamlı olarak belirtmek daha faydalı olacaktır. Ancak bu şekilde hareketle kazanç farkı değişikliğinin işçi gücünü bir bütün olarak etkileyip etkilemediğini ve emek ihraç eden ülke ile bu emeği ithal eden ülkeler dizisindeki kazanç farkı değişmesinin yabancı işçilerin gitmek istedikleri ülkenin seçimine tesir edip etmediğini anlamak mümkün olabilecektir.

Emek ihraç eden Yugoslavya ile emek ithal eden Fransa ve Almanya arasında ücret farkları üzerinde 1960-1968 devresini kapsayan bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma Yugoslavya'daki Sanayi Sektörü kazançlarının Almanya'daki benzer kazançların artış yüzdesinden fazla arttığını yani bu ülkeler arasında kazanç farklarının azaldığını göstermektedir. Bu fark Yugoslavya ve Fransa arasında daha da azalmıştır.

Kazanç farklarının varlığına ilâve olarak sanayi ülkelerinin emek talebi baskısı da vardır. Sanayileşmiş ülkelerde işsizliğin genellikle çok düşük olduğu yukarıda gösterilmiştir. Buna münhal işyerlerinin varlığı

ğı da eklenebilir (örneğin Almanya'da 80.000 açık işyeri mevcuttur). Emek ihraç eden ülkelerdeki istihdam durumu hakkında fazla bilgi yoktur, ancak genellikle emek arzı fazlasının olduğu kabul edilmektedir.

Özetle, işçi göçünü belirliyen genel iktisadi göçün çatışı açık olarak belli olmaktadır. Kapitalin nisbi olarak bol olduğu yabancı işçi ithal eden ülkelerde emek azlığı hızlı bir iktisadi büyümeye engel olmaktadır. Emek ihraç eden ülkelerde ise işgücü fazlası olup emek ithal eden ülkeler ile kazanç bakımından menfi fark mevcuttur.

Ancak göç hareketinin sebebi -her yabancı işçi için- basit gözükmesine rağmen göç hareketini etkileyen global faktörler nisbeten karışıktır. II. Dünya Savaşı'ndan beri 20 yıllık devrede müşahade edilen göç hacmi II. Dünya Savaşı'ndan önceki 20 yıllık devrede tasavvur dahi edilemezdi. Avrupa'daki politik birlik, 1957 yılında Ortak Pazar'ı kuran Roma Andlaşması ve tali birleşmeler insanların milletlerarası hareketine katkıda bulunan faktörler olmuştur. Aslında, bu gelişmelerin elemanlarından biri de bu tip hareketleri teşvik edici hukuki andlaşmaların yapılmasıdır.

Emek ithal eden ülkelerin birçoğunda iki taraflı resmi andlaşmalara göre hareket eden iyi örgütlenmiş resmi işçi kurumları mevcuttur. Ayrıca bu tip andlaşmaların yapılmasına devam edilmektedir.

Bütün bu açıklama bir bölgedeki emek talebinin diğer bir bölgeye nazaran niçin daha fazla olduğunu veya bölgeler arasında kazanç farklarının niçin hala devam ettiğini açıklayamadığından, kısmi kalmaktadır. Bunlar yapısal sorunlar mı yoksa sermaye ve emek kaynaklarının marjinal olarak yanlış tahsisinden dolayı meydana gelen sorunlar mıdır? Sorunlar yapısal ise, yani münferit ekonomilerin uyumlu olmayan gelişme eğiliminde olması ve ekonomilerdeki çeşitli üretim faktörlerinin eksiklikleri göç etmenin açıklamasını yaparken, kuzeye akan emek için aynı şekilde güneye akacak bir sermayenin varlığını düşünmemizi gerektirmez mi? Sorunlar marjinal ise -göçün zamanla ortadan kalkacağı varsayımı altında- fazla emek talebi ve arzı (Almanya ve Türkiye'de olduğu gibi) birbirlerini karşılıklı izale etmeden nasıl beraberce var olabilmektedir?

Bunun tahmin edici bir açıklamasını bazı insanların niçin göçerken bazılarının niçin etmediğinde aramak gerekir. Şimdiye kadar göç sebepleri üzerinde çok az analiz yapılmıştır. Fakat mantıki hipo-

tezler, örneğin emek arzındaki fazlalığı massedebilecek aynı cins emek talebinin olmaması kurumsal, sebepler (fazla sayıda işçinin uzun mesafelere hareket ettirilmesinin idare külfeti dahil) ve işçilerin serbestçe hareketlerine ilişkin politik engellemeler ile ilgilidir.

İşçi göçünün faydaları

Bazı Avrupa'daki işçi göçü bir bakıma emek ithal eden ülkelerin, emek ihraç eden ülkelere verdikleri kalkınma yardımlarının karşılığını temsil etmektedir. Emek ihraç eden ülkeler yurd dışında, bu ülkelerdeki sermaye mallarını iki misline çıkarılmasını gerektirecek emek hacmine sahiptirler. Emek ihraç eden ülkelerdeki 8 milyon işçiyi istihdam edebilecek iş alanlarının açılması için gerekli kapital 1961-70 devresinde Batı ve Japonya'dan bütün gelişmekte olan ülkelere akan toplam yardıma eşit bir tutarı gerektirecektir. OECD rakamlarına göre, 1961-70 devresinde bütün gelişmekte olan ülkelere yapılan kalkınma yardımı takriben 61.2 milyar dolardır. Gelişmekte olan ülkelerde bir işçinin istihdamı için 7.500 Dolar gerektiğini varsayarsak, 8 milyon işçinin istihdamı 60 milyar Dolar gerektirecektir.

Bu kapital akımının mevcut olmamasından dolayı emek ihraç eden ülkelerdeki işgücünün takriben % 10'unun sanayileşmiş ülkeler tarafından massedilmesine ve bu da muhtemelen işsizlik ve eksik istihdamın azalışına yol açmıştır.

Emek ihraç eden ülkeler açısından ikinci büyük fayda da yabancı işçilerin kendi ülkelerindeki aile ve akrabalarına yolladıkları fonlardan doğmaktadır. Bu fonlar son yıllarda çok hızlı, hatta işçi göçünden de hızlı olarak artmıştır. Örneğin, Yugoslavya ve Türkiye'de, halen kambiyonun ana kaynağı olan işçi döviz transferleri yılda 500-600 milyon Dolara ulaşmıştır. Avrupa'daki bütün yabancı işçilerin ülkelerine gönderdikleri dövizler 2.5 milyar doların üstünde olup, bu miktar Dünya Bankası Grubunun her yıl bütün dünyaya verdiği ikrazlardan daha fazladır. Bu fonların çoğunun nisbeten küçük olan beş veya altı ülkeye aktığı düşünülürse, fonların önemi ortaya çıkar.

Emek ithal eden ülkeler, kendi hesaplarına kendi işgücü artışına dayanarak elde edebilecekleri bir büyümeye nazaran çok daha hızlı ve istikrarlı bir büyümeye erişmişlerdir. Bu ülkeler, demografik gelişmeleri bakımından, genellikle nüfus artışının % 1 veya daha az ve iş-

gücü artışının daha da yavaş olduğu bir aşamaya gelmişlerdir. İşgücündeki bu yavaş artış, kısmen üretime katılım oranının son yıllarda düşmesinden, (örneğin genç kuşağın emek piyasasına girmek yerine öğrenime devamı) kısmen de 15-20 yaş arasındaki çalışma çağına girenlerin sayısında II. Dünya Savaşı'ndan sonra önemli bir düşme olmasındadır. Örneğin 1968 ilâ 1972 arasında Almanya'da işgücünde bu nedenlerle izah edilebilir mutlak bir düşme meydana gelmiştir.

Savaş esnasında işgücünün çok azalması ile birlikte yukarıda açıklanan faktörler Avrupa'nın belli başlı ülkelerini işgücünden yoksun bırakmıştır. Milli kapital ve Marshall Plânı ile Avrupa yeniden inşa edilirken bu inşa çok kere yabancı emeği de ihtiva etmiştir. Yabancı emek iktisadi kalkınmanın sonraki yıllarında gittikçe artan miktarlarda ve bilhassa Fransa, Almanya ve diğer ülkelerin 1960 larda meydana gelen hızlı iktisadi büyümelerinde kullanılmıştır. Bu dönem esnasında B. Almanya'nın Güney Avrupa'dan emek talebini şiddetle etkileyen bir faktör de Doğu Avrupa, bilhassa Doğu Almanya'dan gelen mülteci işçi akımının durmasıdır. 1960 yılında Berlin Duvarı ile sembolleşen bu olay Doğu Almanların bu önceki akımını ikame edecek İspanyol ve İtalyan işçilerinin (ve sonradan Türk ve Yugoslav işçilerinin) temin edilmesi anlamına gelmiştir.

Bazı problemler ve sonuçları

Çeşitli gözlemcilere göre, bazı ülkeler tarafından yabancı işçileri seçmek, barındırmak, nakletmek ve hatta eğitmek için sonsuz çaba gösterilmesine rağmen yabancı işçi halâ hayli yüksek bir özel masrafa katlanmak mecburiyetindedir.

Bir iddiaya göre yabancı işçiler sadece geçici misafir olarak düşünölmektedir. Çoğu evli olmalarına rağmen (% 70 den fazla) emek ithal eden ölkelerdeki mesken şartlarının yetersizliği yüzünden çok kere bunların ailelerini getirmeleri beklenilmemektedir. Birçok yabancı işçi daha iyi mesken şartlarını tercih etmesine rağmen yurd dışında iş bulmalarının karşılığı olarak son derece kötü şartları kabul etmek zorunda kalmıştır.

Diğer bir ifade ile yabancı işçilerin seçilmesi, nakli, ve yerleştirilmesi için bazı sosyal harcamalar yapılmakla beraber yabancı işçiler ailelerinin refakati olmaksızın bu nisbeten düşük kaliteli konaklama

tesislerine yerleştirildiklerinden, emek ithal eden ülkeler ithal ettikleri emeğin karşılığı minimum sosyal maliyet ile almaktadırlar. Yabancı işçi de kazandığı ücrette yansımayan, bilmediği bir sosyal ve linguistik çevreye alışma ihtiyacından doğan diğer problemler ile yüz yüze gelmektedir. Emek ithal eden ülkeler aynı zamanda enflasyona meydan vermeden hızlı bir büyümeye yol açan işgücü genişlemesinden de memnurluk duymaktadırlar. Ayrıca gerektiği zaman bir deflasyonist istikrar tedbiri de daha kolaylıkla uygulanabilir, zira ortaya çıkabilecek işsizlik, ya yabancı işçileri ülkelere iade etmekle (1967-68 de Almanya'da olduğu gibi), ya da sadece yabancı işçi akımını yavaşlatmakla değiştirilebilir.

Emek ihraç eden ülkeler ise yabancı işçilerin ailelerini kendi ülkelerinde bırakmalarından da yararlanmaktadırlar. Yabancı işçilerin ailelerini yanlarında bulundurmaları halinde işçi döviz transferleri çok daha az olacaktır. Bunun dışında emek ihraç eden ülkelerdeki azalan işsizliğin sosyal faydası da eklenmelidir.

Kısaca, yabancı işçi göçü devam etmesine rağmen bu işçiler süreç içinde, net sosyal faydası olan birçok özel masraflara katlanmaktadırlar. Bundan dolayı, özel masrafları indirebilmek için daha aktif bir kamu müdahalesinin gereği tartışılmaktadır.

Geleceğe ait tahminler

Yabancı işçiler ve sanayileşmiş ülkeler topluluğu arasında masrafların yükü hususunda bir asimetrinin muhtemel mevcudiyetine rağmen bu asimetrinin kendi içinde işçi göçünün gelecekteki yönüne fazla etkide bulunması mümkün gözükmemektedir. İktisadi güçler 1960 larda olduğu gibi 1970 lerde de aynı kuvvette kalabilirler. Buna dair en az bir delil vardır. Birleşmiş Milletler'in halen emek ithal eden ülkeler için yapmış olduğu emeğin gelecekteki arz ve talebi hakkında gayet detaylı araştırmaya göre, 1970-80 döneminde daha fazla yabancı işçi göçü olmadığı takdirde, sanayileşmiş ülkelerde toplam 11 milyon işçi eksikliği olacaktır. Bu rakam emek ithal eden ülkelerin yabancı emeğe olan reel potansiyel talebini de muhtemelen geçmektedir, fakat her halde gelecekteki talebin yüksek olabileceğini de ifade edebilecek kadar fazladır.

Emek ihraç eden ülkelerin de, vatandaşlarının iş bulabilmek için

daha önce yapmış oldukları seyahati yapmak isteyen geniş bir işçi kütlesini arz etmeye devam edecekleri hususunda belirtiler mevcuttur. 1972 yılında 1 milyon Türk Almanya'da çalışabilmek için bekleme listesinde idi. Sayıca belli olmayan, fakat muhtemelen çok sayıda Yugoslav, İtalyan, Portekiz ve İspanyol işçileri de keza göç etmek istemekle beraber bunlar için durum daha az kesindir. Yugoslav resmi kurumları, ülkede emek azlığı meydana geldiğinden, vasıflı işçi göçünü azaltmak yolunu tercih ederek, işçi göçünü, daha şimdiden erişilmiş bulunan 1 milyon civarında sınırlamayı ümit etmektedirler. Portekiz de bazı alanlardaki önemli miktarda işçi azalmasından sıkıntıya düşmüştür. Yunanistan için de aynı durum varittir.

Yabancı işçilerin gelecekteki akımını kesinlikle tahmin etmek çok güçtür. 1950 ler ve 1960 lardaki belirgin şartların 1970 lerde de tekrar edebilmesi pek muhtemel olmadığından geçmiş yılların trendi ile basit projeksiyonlar yapmak tehlikelidir. Enflasyon, emek ithal eden ülkelerdeki iktisadi faaliyeti yavaşlatan döviz kuru ayarlamaları, İngiltere'nin Ortak Pazar'a girmesiyle İngiltere ile Ortak Pazar ülkeleri arasında işçi göçüne ait bazı müeyyidelerin ortadan kaldırılması gibi hususlar, yeni şartların anlaşılmasını güçleştirmektedir. Mamafih geçmişin ve Birleşmiş Milletler araştırmasının ışığı altında emek talebi için bazı kaba projeksiyonlar yapılmıştır. Bu projeksiyonlara göre, sanayileşmiş ülkelere gayri safi işçi akımının 500.000 ilâ 700.000 arasında olarak devam edeceğini kabul etmek mantıklı gözükmektedir. Bu da 10 yıllık dönem için yabancı işçilerin 4 milyon civarındaki net transferlerini vererek bu ülkelerdeki toplam işçi arzını takriben 12 milyona yükseltir. 1980 yılında bu rakam toplam Batı Avrupa emeğinin takriben % 10 una eşit olacaktır; ancak bazı ülkeler için bu oran daha da yüksek olabilir.

Bu tahminlerin gerçekleşmesi işçi göçünün etkisini daha da arttıracaktır. Yabancı işçilerin fazla sayıdaki varlığı emek ithal eden ülkelere politik sorunlar doğurabilir; örneğin İsviçre'deki Schwarzenbach teklifi ve Hollanda'da geçen yıl meydana gelen olaylar gibi bunun ilk belirtileri de göze çarpmıştır. Bazı ülkeler azami, politik bakımdan kabul edilebilir yabancı emek miktarının toplam işgücünün takriben % 10 veya 12 si olabileceğine karar verdikleri takdirde, göç haddinin şimdiki trendini muhafaza etmesi halinde problemlerle karşı karşıya gelebilirler. Örneğin Almanya, 1975 yılına kadar, yabancı

emeğin toplam işgücünün % 12 sini, 1980 yılına kadar da % 17 sini meydana getirebileceği bir durumla karşılaşabilir.

Emek ihraç eden bazı ülkeler de kendi açılarından, bazı alanlarda emek eksikliği ile yüz yüze gelebilmelerine rağmen, artan döviz gelirlerinden ve işsizlik oranının düşüklüğünden memnuniyet duyacaklardır. Ancak bunun karşılığında, emek ithal eden ülkelerde alınan istikrar tedbirlerinin bir sonucu olarak işçi akımını dalgalanabilmesi veya daha çok sayıdaki işçinin ailelerini yanlarına almaları gibi nedenlerle, işçilerden elde edilen fonların bir istikrarsızlık kaynağı haline gelip gelmeyeceğini zaman gösterecektir.
